

Pregled pošiljke matic ob uvozu

larijo v DB-panjih (Dadant-Blatt), kjer v plodiščih nimajo polnega števila satov. Da čebeljo družino omejijo in preprečijo neželjeno gradnjo satovja izven satnikov, postavijo za zadnjim plodiščnim satom leseno pregrado v velikosti sata – stransko pregrado. V prostoru med stransko pregrado in steno panja je tako manj čebel, kar ustreza hrošču, saj tam najde varno zatočišče pred čebelami. Namesto tega se lahko v panje med steno in skrajni stranski sat vstavi tudi plošča valovite plastike, ki ravno tako služi kot zatočišče za hrošče. Pregled nato začnejo na nasprotni strani vstavljene plošče iz valovite plastike, pregledujejo sat za satom ter jih predstavljajo v prazno naklado. Odrasli hrošči se pred svetlobo pomikajo proti plošči iz valovite plastike, kjer se kasneje ujamejo. Poleg tega pa je učinkovita in poceni metoda za nadzor in lovljenje hrošča tudi košček valovite plastike (struktura, podobna kartonu), ki ga vstavijo v panje. MPH se v iskanju varnega zatočišča zateče v prostore v plastiki, iz katerih ga med pregledom stresemo in tako opazimo. Seveda pa za nadzor in zatiranje obstajajo tudi številne druge, namensko izdelane pasti z dodanimi lepili ali pa insekticidi, ki jih vstavijo na dno panja ali pa na vhod panja.

Za nadzor hrošča na ravni regije pa uporabljajo t. i. stražarske družine (sentinel), to so čebelje družine na petih ali šestih satih, preverjeno brez navzočnosti hrošča, ki so razporejene po celotni regiji in tudi širše, ki jih redno in sistematično pregledujejo uradni veterinarji po vnaprej določenem protokolu,

da so možnosti za zaznavo hrošča kar največje. Na ta način tudi nadzirajo širjenje hrošča in bi ob morebitnih pojavih na novih področjih ustrezno ukrepali in poskusili preprečiti širjenje. Poleg vsega naštetega pa tudi pri uvozu natančno pregledajo vse pošiljke matic na prisotnost morebitnih odraslih hroščev ali razvojne stopnje. Čeprav se je hrošč v zadnjih letih v Kalabriji dodobra udomačil, posebej pogosti se ga opazi v jesenskih mesecih, morajo čebelarji pojav hrošča še vedno prijaviti oblastem, čemur sledi uničenje okuženih čebelnjakov/stojlišč. Ker pa so oškodovani čebelarji upravičeni do odškodnine, so nekateri ta sistem že začeli izkoriščati.

Viri:

- Cuthbertson, A. G., et al. (2013): The small hive beetle *Aethina tumida*: A review of its biology and control measures. *Current Zoology* 59, 644–653.
- Ellis, J. D. (2004): *The ecology and control of small hive beetle (Aethina tumida Murray)*. Doktorska disertacija. Zoologija & entomologija, Univerza Rhodes, Grahamstown, Južnoafriška republika.
- Eyer, M., Chen, Y. P., Schäfer, M. O., Pettis, J. in Neumann, P. (2009): Small hive beetle, *Aethina tumida*, as a potential biological vector of honeybee viruses. *Apidologie*, 40(4), 419–428.
- Murilhas, A. M. (2004). *Aethina tumida arrives in Portugal. Will it be eradicated*, 7-9.
- Mutinelli, F., Montarsi, F., Federico, G., Granato, A., Ponti, A. M., Grandinetti, G. ... in Thiéry, R. (2014): Detection of *Aethina tumida* Murray (Coleoptera: Nitidulidae) in Italy: outbreaks and early reaction measures. *Journal of Apicultural Research*, 53(5), 569–575.
- Neumann, P. in Härtel, S. (2004): Removal of small hive beetle (*Aethina tumida*) eggs and larvae by African honeybee colonies (*Apis mellifera scutellata*). *Apidologie*, 35(1), 31–36.
- Palmeri, V., Scirtò, G., Malacrinò, A., Laudani, F. in Campolo, O. (2015): A scientific note on a new pest for European honeybees: first report of small hive beetle *Aethina tumida* (Coleoptera: Nitidulidae) in Italy. *Apidologie*, 46(4), 527–529.
- Rivera-Gomis, J., Gregor, A., Ponti, A. M., Artese, F., Zowitsky, G. in Formato, G. (2016): Monitoring of Small Hive Beetle (*Aethina Tumida* Murray) in Calabria (Italy) from 2014 to 2016: Practical Identification Methods. *Journal of Apicultural Science*, 61(2), 257–262.
- Schäfer, M. O., Ritter, W., Pettis, J. in Neumann, P. (2010): Small hive beetles, *Aethina tumida*, are vectors of *Paenibacillus larvae*. *Apidologie*, 41(1), 14–20.
- Vse fotografije so last: Unità Operativa Apicoltura, Istituto Zooprofilattico Sperimentale del Lazio e della Toscana »M. Aleandri«.

Ocena čebelarske pašne sezone 2018

Aleš Bozovičar

vodja Opazovalno-napovedovalne službe medenja
ales.bozovicar@czs.si

Čebelarska pašna sezona je letos za nami in sedaj je čas, da pregledamo in ocenimo letino. Prvo, kar lahko rečemo, je, da je bila tudi letošnja sezona kratka in donosi po posameznih

območjih zelo različni. Po zelo toplim začetku leta, ko so v večjem delu države matice začele zalegati, sta sledila zelo mrzla meseca februar in marec, ki sta upočasnila oziroma ustavila predčasni razvoj čebeljih družin. Videti je bilo, da bomo po dolgem času priča »normalnemu« začetku čebelarske pašne sezone, vendar tudi letos ni bilo tako.

Začetek aprila nam je postregel z zelo visokimi temperaturami tako rekoč čez noč. To je ob ugodni vlagi dobro izkoristila narava in začela hiter in buren razvoj rastlin. Če primerjamo čas cvetenja rastlin s predhodnimi leti, vidimo, da so letos rastline pospešile svoj razvoj za skoraj 14 dni. Žal pa čebele temu razvoju niso mogle slediti tako hitro in so zato slabše izkoristile prve paše. Vremensko zelo stanovitni april je omogočil dobro cvetenje prvih pomembnejših spomladanskih rastlin in prvo skromno točanje cvetličnega medu. Prav tako smo lahko v tem mesecu opazovali rumena polja, zasajena z oljno ogrščico, ki je zaradi ugodne zime dobro prezimila in predvsem na območju Prekmurja, Krškega, Brežic in Bizeljskega ponudila prvo intenzivno pašo ter hkrati močno spodbudila razvoj čebeljih družin. Ker se je toplo vreme nadaljevalo tudi proti koncu aprila, je tudi akacija pohitela z razvojem in smo prve cvetove na območju Primorske videli že 25. aprila. Kmalu za Primorsko je akacija zacvetela tudi v Prekmurju in na južnem delu države. V tem času je bilo vreme ugodno, zato je bila akacijeva paša dobro izkoriščena. Žal je bila na območjih Ilirske Bistrice in Goriškega bera slabša, saj se je na začetku maja vremenska slika spremenila in smo bili deležni skoraj vsakodnevnih padavin, ki so trajale vse do konca meseca maja, kar je onemogočilo preostanek paše na akaciji.

Po uspešnem začetku sezone žal nadaljevanje ni bilo takšno, saj do medenja smreke ni prišlo. Če smo lansko leto našli rekordno število kaparjev in uši, letošnje leto ni bilo tako. Ravno nasprotno, letos smo povzročitelje mane na smreki zasledili le v sledovih. To je bilo občutno premalo za kakršne koli donose. Pozitivno nas je presenetila hoja s hitrim razvojem povzročiteljev medenja, ki so prisotni na njej. Medenje se je začelo na začetku junija, kar je kar tri tedne prej kot običajno. Povzročitelje je bilo mogoče zaslediti na vseh območjih, z izjemo Pohorja, kjer smo jih zasledili le ponekod. Kljub pogostim plohams v času medenja hoje je čebelam uspelo nabrati dovolj za povprečno točanje. Istočasno pa sta začela mediti tudi kostanj in lipa, ki sta otežila nabiranje čistega hojevega medu.

Tako lipa kot kostanj sta imela izredno veliko cvetnih nastavkov, kar je napovedovalo odlično medenje. In prvi teden cvetenja, ko je bilo vreme ugodno, je bilo res tako. Žal pa rastline, ki so kasneje cvetele, niso bile deležne takšnega vremena in posledično je bila bera slabša. Po koncu kostanjeve in lipove paše smo lahko na območju osrednje Slovenije pri ušeh na hoji še vedno zasledili dobro izločanje mane. Znaki

Foto: Boštjan Noč

Gozdna podrast, pokapana s hojevo mano

Čebela na hojevi paši

Foto: Aleš Bozovičar

Foto: Aleš Bozovičar

Povzročitelji listne mane na vrbi

Ker se čebele s kristaliziranim medom ne morejo hraniti, ga čistijo iz satja.

Foto: Boštjan Noč

pokapanosti so bili lepo vidni še v drugi polovici julija, vendar donosov, ki bi jih bilo vredno čakati, ni bilo.

Zelo uspešno so se uspeli razvili povzročitelji listne mane. Predvsem na območju celotne Gorenjske in Pohorja. Zasedili smo jih na listih bukve, gabra, breze in vrbe. Medenje na teh območjih je potekalo še skoraj celoten september, kar je za čas, ko nastopi brezpašna doba, lahko dobrodošlo, seveda ob izvajanju sočasnega krmljenja z redko sladkorno raztopino, saj je za to vrsto povzročiteljev medenja značilno, da med izredno hitro kristalizira že v samem satju in čebelarjem ter čebelarju povzroči dodatno skrb in delo.

Na splošno lahko ocenimo letošnje čebelarstvo leto kot boljše od leta 2016 in veliko boljše od lanskega leta. Primerjalno z večletnimi podatki pridelave medu v Sloveniji pa

ga ocenjujemo kot povprečno leto s pridelavo približno 1750 ton medu. Takšna pridelava za Slovenijo ni samooskrbna, kar za nas čebelarje pred začetkom prodajne sezone verjetno pomeni, da bomo brez večjih težav prodali letos pridelani med. Zato vsem želim odlično prodajo in uspešno čebelarstvo pašno sezono v letu 2019.

Opazovalna postaja v Podstenicah v Kočevskem rogu

Foto: Aleš Bozovičar

Skrb za čebele pozimi

Vlado Auguštin

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
vlado.augustin@czs.si

Celotno zimo se večina čebelarjev sprašuje, kako bodo čebelje družine prezimile in če bodo spomladi pripravljene za dober start v novo čebelarstvo sezono. Da bi se to uresničilo, mora čebelar, poleg temeljnih priprav na zimo, neprestano spremljati in nadzorovati vsa dogajanja v čebelnjaku in po potrebi posredovati. Vsi posegi med zimo, razen zimskega zatiranja varoj, morajo biti omejeni oziroma bolje rečeno izsiljeni. Poglavitni pogoji za uspešno prezimovanje čebelje družine so: optimalna številčna moč, dobro zdravstveno stanje in zadostna količina kakovostne hrane.

Pozna jesen oziroma zima je čas, ko v čebelji družini ni več pokrite zalege, vse zajedavske pršice – varoje – pa so na telesih čebel. To so idealne razmere za uspešno zatiranje varoj. Cilj zimskega zatiranja varoj je zmanjšati njihovo število na minimum. Za poznojesensko oziroma zimsko zatiranje lahko uporabimo naslednja zdravila: Api-Bioxal, Oxuvar, mlečno kislino r. p. KASK, Varidol ali drugo zdravilo po strokovni presoji veterinarja. Za uporabo teh zdravil in za zimsko zatiranje varoj potrebujemo odlično znanje o življenju varoj ter poznavanje vseh z varojami povezanih obrobni pojavov, ki vplivajo na razvoj čebelje družine in še posebej na pridelek medu. Spremljanje razvoja varoj v čebelji družini tako postaja enako pomembno kot spremljanje razvoja čebelje družine same.

Če smo čebele »očistili« varoj in imajo čebelje družine dovolj hrane, lahko prenesejo še tako ostro zimo. Škodijo jim pa določeni pojavi, ki jih najlažje odkrijemo z opazovanjem žrel in čebeljih panjev ali v najtežjih primerih s kratkim odpiranjem panjev pri temperaturi, višji od 10 °C. Eden od takšnih pojavov je voda na žrelih, kar je znak, da je panj preveč zapažen. Po nekaterih podatkih veliko več čebeljih družin umre zaradi čezmerne vlage v panju kot od mraza ali lakote. Obstajata dva osnovna vzroka nastajanja odvečne vlage v panjih, naseljenimi s čebeljimi družinami. Prvi vzrok je počasno izhlapevanje vode, ki na kakršen koli način prodre v panj, tam ostane in počasi izhlapeva, drugi pa je neustrezno zračenje pri običajnih življenjskih funkcijah čebelje družine.

Vlaga je pozimi v panjih normalen pojav in do neke mere celo koristna. Čebele imajo tako na voljo vodo za pripravo hrane za zalego, saj pozimi ali zgodaj spomladi ne morejo ponjo iz panjev. Kadar panj ni dovolj zračen, se v njem vlaga iz čebelje gruče dviga in se ob dotiku hladnega stropa kondenzira. Kapljice kondenzirane vode padajo po čebelji gruči in povzročajo nemir pri čebelah. To povzroči povečano porabo hrane in še več vlage, satje z medom in cvetnim prahom začne plesneti, plesniva obnožina pa je strupena za čebele.

Za vlago v panjih je več vzrokov. Panji ne smejo biti postavljeni na vlažnih, močvirnih krajih, prav tako se moramo izogibati preveč zasenčenih mest. Panje v čebelnjaku ali na stojalu vedno postavljamo z rahlim nagibom naprej proti žrelu. Panji morajo biti tudi v zavetrju, kajti močnejši vetrovi hitro spreminjajo mikroklimo v njih. Vrata panjev je zato priporočljivo pustiti odprta skozi vso zimo in jih ob začetku zaleganja zapažiti s 3–4 cm debelo penasto gobo. Znano je, da je penasta goba odličen izolator, ki ne prepušča toplote, prepušča pa vlago, ki se v mrzli zimi suši na zunanji strani gobe. Tudi žrela panjev morajo biti povsem odprta,